

۱۵ درصد دهه شصتی‌ها ازدواج نمی‌کنند

رئیس انجمن جمعیت شناسی ایران گفت: پیش‌بینی می‌شود در نسلی که در حدود سال ۱۳۶۰ به دنیا آمده‌اند، آمار کسانی که ازدواج نمی‌کنند به حدود ۱۵ درصد افزایش یابد.

رئیس انجمن جمعیت شناسی ایران گفت: پیش‌بینی می‌شود در نسلی که در حدود سال ۱۳۶۰ به دنیا آمده‌اند، آمار کسانی که ازدواج نمی‌کنند به حدود ۱۵ درصد افزایش یابد.

به گزارش سلامت نیوز به نقل از مهر، محمدجلال عباسی شوازی، استاد جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران و رئیس انجمن جمعیت‌شناسی ایران افزود: ۲ نوع نگرش نسبت به وضعیت باروری داریم: یکی "نگرش مقطعی" و دیگری "نگرش نسلی". در شرایط فعلی و با توجه به ساختار سنی جمعیت کشور، باروری مقطعی تحت تأثیر وضعیت اقتصادی-اجتماعی حال حاضر کشور قرار دارد. محاسبات انجام شده با روش‌های مختلف نشان داده که میزان باروری کشور در سال ۱۳۹۰ بین ۱۰.۸ تا ۲۰.۱ در نوسان بوده است. اما باید توجه داشت که ملاک برنامه‌ریزی و باروری نسلی باشد؛ چرا که باروری مقطعی می‌تواند متأثر از شرایط خاص اقتصادی و اجتماعی حاضر باشد.

باروری نسلی باید ملاک برنامه‌های جمعیتی قرار گیرد نه باروری مقطعی

وی در این زمینه با ذکر مثالی گفت: ممکن است در جامعه به محلی مانند کوی دانشگاه تهران مراجعه کنیم و از دختران دانشجو سؤال کنیم که آیا ازدواج کرده‌اند؟ یا اینکه آیا بچه دارند یا خیر؟، طبیعی است که این افراد ازدواج نکرده باشند و یا اینکه ازدواج کرده و به خاطر تحصیل و اشتغال یا شرایط دیگر، فرزندآوری و شان را به تأخیر انداخته باشند؛ اما اگر ۱۵ یا ۲۰ سال بعد به دنبال همین افراد برویم و از آنها سؤال کنیم، پاسخ‌شان متفاوت خواهد بود و اکثریت این افراد ازدواج کرده و با توجه به روند کنونی باروری، ممکن است اکثر آنها حداقل ۱۰.۸ فرزند را داشته باشند. پس آن چیزی که در برنامه‌ریزی‌ها باید ملاک قرار گیرد، باروری نسلی است.

وی کشور ایتالیا را نمونه‌ای از کشورهای با سطح باروری بسیار پایین دانست که میزان باروری مقطعی آن در حدود ۱.۳ است، اما میزان باروری نسلی آن بالاتر از ۱.۵ محاسبه شده است. عضو هیأت علمی دانشگاه تهران و رئیس موسسه مطالعات جمعیتی گفت: ما اخیراً میزان باروری نسلی در ایران را برای نسل‌های ۱۳۰۵ تا ۱۳۵۰ (نسل‌هایی که باروری آنها کامل شده است) محاسبه کردیم، این محاسبه نشان داد که رقم میزان باروری نسلی بالاتر از رقم باروری مقطعی‌ها است. نتایج این تحقیق نشان داد که در زمان انقلاب اسلامی که میزان باروری مقطعی در حدود ۱۵ درصد افزایش پیدا کرده بود، اما باروری نسلی روند خیلی آرام داشته و حتی پایین‌تر از باروری مقطعی بوده است. بنابراین پیام این است که ما در برنامه‌ریزی و باروری نسلی‌ها جمعیتی می‌بایست باروری نسلی را که یک باروری کامل شده است مدنظر قرار دهیم و نباید نگران نوسانات مقطعی باروری باشیم. در کشورهای پایینی و بسیار پایینی را تجربه کرده‌اند، ملاک برنامه‌ریزی و باروری نسلی بوده است. در کشور ما نیز میزان باروری نسلی بالاتر از میزان مقطعی آن است و ممکن است افراد باروری‌شان را به تأخیر بیندازند ولی وقتی به سن بالاتری برسند، بخش زیادی از این باروری تاخیری تکمیل خواهد شد.

عباسی شوازی گفت: وقتی باروری در سطح بالایی قرار دارد، تأثیر ازدواج و سن آن بر سطح باروری خیلی کم است؛ اما وقتی میزان باروری به سمت جانشینی سوق پیدا می‌کند، اثر ازدواج روی پایین باروری خیلی تأثیرگذار است. هم‌اکنون در کشورهای مثل ژاپن و هنگ‌کنگ در آسیای جنوب شرقی، در تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر بر باروری، حدود دو سوم علل باروری پایین را افزایش سن ازدواج و تأخیر در ازدواج شکل می‌دهد. علت آن هم این است که برخلاف کشورهای اروپایی که در آنها هم‌خانگی (cohabitation) به عنوان یک عرف به شمار می‌رود و قانونی شده است و بخشی از فرزندآوری در این قالب شکل می‌گیرد، در کشورهای آسیای جنوب شرقی و کشورهای اسلامی این شیوه زندگی جایز نیست و در این کشورها چنانچه موضوع ازدواج جدی گرفته

نشود، سطح باروری کاهش پیدا خواهد کرد.

وی افزود: بر اساس مطالعه ZWNJ&ای که اخیراً انجام داده ZWNJ&ایم، افراد بدون فرزند، در گذشته در حدود ۴ درصد بوده ZWNJ&اند که از این رقم، ۳ درصد به نازایی طبیعی و یک درصد نیز به افراد ازدواج نکرده مربوط بوده است؛ اما در سال ZWNJ&های اخیر، سهم مربوط به افراد هرگز ازدواج نکرده به حدود ۶ درصد و سهم مربوط به نازایی طبیعی نیز به ۴ درصد رسیده است. از این ZWNJ&رو، در حال حاضر حدود ۱۰ درصد زنان نسل ۱۳۵۰ که فرزندآوری آنها تکمیل شده است بدون فرزند هستند که در بین آنها، روند افزایشی سهم ازدواج نکرده ZWNJ&ها مهم است. همچنین پیش ZWNJ&بینی می ZWNJ&شود در نسلی که در حدود سال ۱۳۶۰ به دنیا آمده ZWNJ&اند، آمار کسانی که ازدواج نمی کنند به حدود ۱۵ درصد افزایش یابد. البته در ارتباط با شیوع ناباروری در کشور کمی عراق ZWNJ&گوپی می ZWNJ&شود که نادرست و غیرکارشناسی است، اما باید روند افزایشی افراد ازدواج نکرده را جدی گرفت که لازم است در سیاست ZWNJ&های جمعیتی و خصوصاً به لحاظ اشتغال پایدار مورد توجه قرار گیرند.

نرخ باروری هرگز صفر نخواهد شد

علیرضا زاهدیان، معاون مرکز آمار ایران نیز با اشاره کرد به این که اخیراً در تیتراژ برخی از رسانه ZWNJ&ها این موضوع عنوان می ZWNJ&شود که "نرخ باروری" در سال ZWNJ&های آتی صفر خواهد شد. اما لازم است توجه داشت که نرخ باروری هیچ ZWNJ&گاه صفر نخواهد شد مگر اینکه همه مادران یک کشور عقیم شوند، و این اتفاقی است که هیچگاه نخواهد افتاد. اما احتمال صفر شدن "نرخ رشد جمعیت" وجود دارد و این اتفاق در برخی کشورها رخ داده است. از این رو، این دو از یکدیگر متفاوتند و لازم است رسانه ZWNJ&ها به آن توجه داشته باشند تا اشتباه صورت نگیرد.

وی سپس به تشریح وضع نرخ باروری در کشور پرداخت و گفت: مرکز آمار ایران طی چند سناریو، پیش ZWNJ&بینی ZWNJ&هایی را در این زمینه انجام داده است. بر اساس سناریوی اول، نرخ باروری در سال ۱۳۹۰ در حدود ۱.۸ بوده و در صورت ادامه یافتن همین نرخ، به احتمال بسیار زیاد، نرخ رشد جمعیت کشور بین سال ZWNJ&های ۱۴۲۵ تا ۱۴۳۰ صفر می ZWNJ&شود. بر اساس سناریوی دوم، اگر نرخ باروری به ۲/۵ فرزند برسد، تا افق سال ZWNJ&های مذکور، نرخ رشد جمعیت در حدود ۰.۶ خواهد بود. اما نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵ نشان داد که به ZWNJ&طور متوسط، سالیانه در حدود ۹۵۵۰۰۰ نفر به جمعیت کشور اضافه شده و این تعداد، تا حدودی از نگرانی ZWNJ&ها کاست. بر این اساس می ZWNJ&توانیم بگوییم که پیش ZWNJ&بینی سطح پایین نرخ باروری اتفاق نیافتاده است.

معاون مرکز آمار ایران به نگرانی ZWNJ&های مطرح شده در حوزه جمعیت کشور اشاره کرد و اظهار داشت: در حال حاضر و به ZWNJ&طور کلی، جمعیت کشور از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده از نظر کمیت، نگرانی خاصی وجود ندارد و اگر نگرانی ZWNJ&هایی هم احساس شود مربوط به آینده است. ایشان به افزایش تعداد موالید در کشور طی سال ZWNJ&های اخیر اشاره کردند و گفتند. ما توانستیم در سال ۱۳۹۴ به یک میلیون و پانصد و هفتاد هزار تولد برسیم که این رقم بالایی است. البته در سال ۱۳۹۵ شاهد اندکی کاهش بودیم و این رقم به یک میلیون و پانصد و سی هزار نفر رسید. بخشی از این تعداد موالید بالا به متولدین دهه سال ZWNJ&های ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۵ مربوط می ZWNJ&شود که در حال عبور از سن باروری هستند. دلیل دیگر نیز برای تعداد بالای موالید در این سال ZWNJ&ها، تغییر سیاست ZWNJ&های جمعیتی کشور است که در این زمینه تأثیرگذار بوده است. ایشان تعیین سهم تأثیرگذاری هر یک موارد برشمرده را نیازمند تحقیقات تخصصی دانستند و نتایج سرشماری جدید را نیز در این زمینه کمک ZWNJ&کننده برشمردند.

زاهدیان افزود: متولدین سال ZWNJ&های ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۵ که از تعداد زیادی برخوردار بودند، وقتی به سنین ۲۴-۲۰ سال رسیدند، باروری کشور تغییر چندانی نکرد؛ پنج سال بعد نیز وقتی این نسل به سنین ۲۹-۲۵ سال رسیدند، باز هم تغییر قابل توجهی در باروری کشور رخ نداد. اما وقتی به سنین ۳۴-۳۰ سال رسیدند، میزان باروری بیشتر شد و این روند ادامه دارد بنابراین باید توجه داشت که در این مقطع زمانی، ما به سیاست ZWNJ&های شتابزده جمعیتی نیاز نداریم و ابتدا لازم است از پتانسیل عظیم جوانان که به حد کافی هستند استفاده کنیم و توجه داشته باشیم که میل به فرزندآوری در بین جوانان وجود دارد..

نکته ZWNJ&ای که باید توجه داشته باشیم این است که وقتی میزان موالید یک جمعیت به یک ZWNJ&باره زیاد می ZWNJ&شود (مثل سال ZWNJ&های ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۵ که افزایش شدید موالید را تجربه کردیم و حدود دو میلیون و دویست هزار الی دو میلیون و چهارصد هزار نوزاد در سال متولد شدند)، آن نسل پرشمار در هر دوره سنی، از ابتدایی تا مرحله سالمندی، با مسایل و چالش ZWNJ&های متعددی روبرو خواهند شد. از طرفی، این نسل وقتی به سنین

سالمندی می‌رسند؛ فرزندان کافی ندارند تا از طرف آنها مورد حمایت قرار گیرند. در کشور ما، اعداد و ارقام موجود نشان می‌دهند که بحران سالمندی شروع نشده اما از هم‌اکنون لازم است این موضوع مورد توجه قرار گیرد. بنابراین در کنار کمیت جمعیت، می‌بایست برای کیفیت آن هم برنامه‌ریزی شود.

معاون مرکز آمار ایران در پاسخ به سؤال دیگری در ارتباط با علت کاهش نرخ رشد جمعیت کشور گفت: متغیرهای مختلفی در کاهش نرخ رشد جمعیت مؤثر بوده‌اند. شرایط اقتصادی موجب شد تا جوانان دیرتر ازدواج کنند؛ و اگر ازدواج می‌کنند، فرزندان اول را با تأخیر بیاورند و بین فرزندان نیز فاصله بیشتری بگذارند. آموزش عالی و اشتغال پایدار جزء اولویت‌های اول قرار گرفت؛ همچنین تحولات فرهنگ و سیاست‌های جمعیتی گذشته مواردی هستند که باعث شدند میزان باروری در کشور کاهش پیدا کند. اما در این برهه که به دنبال افزایش باروری هستیم، فقط تغییر سیاست‌ها را داریم و فرهنگمان همان فرهنگ تغییر نیافته سال‌های اخیر است. وی گفت: با توجه به تحقیقاتی که انجام داده‌ایم، جوانان به‌طور میانگین، حداکثر به ۲.۳ فرزند فکر می‌کنند؛ ولی در عمل در حدود ۱.۹ فرزند تحقق یافته و این نشان می‌دهد که آن تعدادی هم که جوانان مطلوب می‌دانند، تحقق پیدا نمی‌کند.

وی در پاسخ به این سؤال که چه نگرانی‌هایی در مورد کیفیت جمعیت وجود دارد، اظهار داشت: زمانی که ما میزان باروری در سال ۱۳۹۰ را ۱.۸ اعلام کردیم، این میزان در گیلان و مازندران ۱.۳، در استان‌های تهران و البرز ۱.۴ و در استان اصفهان ۱.۵ بود و در مقابل، در استان‌های سیستان و بلوچستان و هرمزگان بالاتر از ۳ بود و این نشان می‌دهد که در استان‌هایی که امکانات بیشتری وجود دارد، میزان باروری کمتر است. از طرف دیگر، میزان باروری مادران باسواد، کمتر از ۱.۵ و در مادران بی‌سواد در حدود ۳ است. همچنین میزان باروری خانوارهایی که از توانایی مالی بالاتری برخوردارند در حدود ۱.۴ است. این ارقام حاکی از آن است که مسأله اقتصادی، تنها مسأله موجود نیست و لازم است در زمینه فرهنگ‌سازی اقدامات بیشتری صورت پذیرد.